

7. Dy`v. pro ce detal`nishe: Grabovs`ka Iry`na. (2016). *Filosofs`ki vy`toky` ta sens putinizmu* [The philosophical origins and meaning of Putinism]. *Visny`k KNUTSh. Seriya: «Ukrayinoznavstvo»*. Vol.1(18). S. 13-17. (in Ukrainian).

8. *Putinizm* [Putinism]. *Vikipediya*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%83%D1%82%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC...> (in Ukrainian). (Last accessed 5.11.2019).

9. *Putinizm* [Putinism]. *Vikipediya*. URL: <http://cyclowiki.org/wiki/%D0%9F%D1%83%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D0%B7%D0%BC> (in Russian). (Last accessed 5.11.2019).

10. *Rezhy`m Putina: Perezavantazhennya-2018* [Putin Mode: Reboot-2018]. (2018) / M. M. Rozumny`j (zag. red.), Ya. V. Berezhny`j, I. V. Valyushko, R. V. Vlasenko, D. M. Goryelov, V. S. Karavayev, A. V. Lepixov, I. A. Pavlenko, V. O. Semenenko, O. V. Snigy`r. Ky`yiv : NISD. 480 s. (in Ukrainian).

11. Surkov V.Yu. *Dolgoe gosudarstvo Putina* [Putin's long state]. *Novaya gazeta*. URL: http://www.ng.ru/ideas/2019-02-11/5_7503_surkov.html (in Ukrainian). (Last accessed 5.11.2019).

12. Tkachenko V. (2015). «*Putinizm*»: *shovinizm postsovetskogo revansha* ["Putinism": chauvinism of the post-Soviet rematch]. Kiev: Znannya Ukrayini. 115 s. (in Ukrainian).

13. *Putinizm* // *Wikipedia*. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Putinism> (Last accessed 5.11.2019).

УДК: 327.351.746

DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2019.24.21>

Тетяна Кацевич

студентка 2 курсу магістратури,
спеціальність «Політологія», філософський факультет,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID: 0000-0003-4184-1693

Email: katsevych@i.ua

Ірина Федорченко

кандидат філософських наук, доцент кафедри психології,
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

ORCID: 0000-0001-9386-338x

Email: ira_f@bigmir.net

ЄВРОПЕЙСЬКА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ ТА РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (РАДА ЄВРОПИ, ОБСЄ, ЄС) У ВИРІШЕННІ КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Анотація. Ситуація в Україні викликає занепокоєння міжнародної спільноти, починаючи із січня 2014 року, і залишається центральною проблемою юридичних та політологічних досліджень. Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй (ООН) виявилася не в змозі не тільки попередити виникнення конфлікту, але й вжити будь-яких можливих заходів щодо його врегулювання. Як результат, низка регіональних європейських організацій виявилася втягнутою у кризу на сході України. У статті розглядаються механізми діяльності ключових європейських структур та організацій, спрямовані на запобігання, послаблення та врегулювання конфлікту в Україні. Визначено специфіку методів, що застосовуються кожною організацією, оцінюється успішність їх діяльності та пропонуються шляхи підвищення ефективності їх впливу та залученості у розв'язання російсько-українського конфлікту. Досліджено міжнародну реакцію європейської спільноти на конфлікт у Криму та на сході України; розглянуто підходи, діяльність та зусилля ОБСЄ, ЄС та Ради Європи щодо врегулювання конфлікту. По мірі поглиблення кризи в Україні, завдання Моніторингової місії ОБСЄ включали: полегшення доступу міжнародних експертів до місця аварії рейсу МН17, моніторинг виконання мінських домовленостей, сприяння діалогу на місцевому рівні для досягнення тимчасового перемир'я, участь у координаційних групах гуманітарного сектору, постійне інформування місцевих, регіональних, національних та міжнародних ЗМІ про поточний стан подій. Відповідно, ситуація не повинна зводитися виключно до конфлікту між Україною та Росією, оскільки становить загрозу не лише територіальній цілісності України, але й безпеці в Європі, тому діяльність міжнародних організацій слід оцінювати всебічно, з акцентом на необхідності дотримання міжнародного права всіма зацікавленими сторонами.

Ключові слова: колективна безпека, агресія, ОБСЄ, російсько-українська війна, політика європейської безпеки, ЄС, Рада Європи, моніторингова місія.

Tetiana Katsevych

Magister Student of Political science, Faculty of Philosophy,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

Iryna Fedorchenko

Ph.D. in Philosophy, Associate Professor, Department of Psychology,
Open International University for Human Development "Ukraine"

EUROPEAN SECURITY POLICY AND THE ROLE OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS (COUNCIL OF EUROPE, OSCE, THE EU) IN THE CONFLICT SOLUTION IN EASTERN UKRAINE

Abstract. *The situation in Ukraine concerns the international community since January 2014 and remains a central issue in legal and political science researches. The United Nations Security Council (UN) was not only unable to prevent the conflict but also to take any possible steps to resolve it. As a result, a number of regional European organizations have been involved in the crisis in eastern Ukraine. The article discusses the mechanisms of activity of key European structures and organizations which aim at preventing, mitigating and resolving the conflict in Ukraine. The specifics of the methods used by each organization are determined, the success of their activities is evaluated, and the ways of increasing their effectiveness and involvement in resolving the Russian-Ukrainian conflict are suggested. The international response of the European community to the conflict in Crimea and eastern Ukraine has been investigated. The approaches, activities and efforts of the OSCE, the EU and the Council of Europe to address the conflict are reviewed. As the crisis in Ukraine deepened, the tasks of the OSCE Monitoring Mission included the following: facilitating access of international experts to the MH17 crash place, monitoring the implementation of Minsk agreements, facilitating the dialogue on local level to achieve a temporary ceasefire, participating in humanitarian sector coordination groups, ongoing supplying with the information regional, national and international media on the current state of conflict. Accordingly, the situation should not be confined solely to the conflict between Ukraine and Russia, as it poses a threat not only to the territorial integrity of Ukraine but also to security in Europe, so the activities of international organizations should be assessed comprehensively with a focus on the need for international law to be respected by all parties concerned.*

Keywords: OSCE, collective security, aggression, Russian-Ukrainian war, European security policy, EU, Council of Europe, monitoring mission.

Постановка проблеми. Глобальні зміни у векторах розвитку світової політики призводять до загострення геополітичних відносин між ключовим світовими гравцями, що, своєю чергою, створює підґрунтя для помітних масштабів геосоціальних змін в системі колективної безпеки. Як зазначають численні дослідники, глобалізація стане поштовхом до змін у правилах безпекової політики багатьох країн [9, с. 11]. Російсько-українські зіткнення виявилися особливо значущими з точки зору імплементації цих зразків, оскільки значення України на європейському континенті та різноманітні глобальні домовленості щодо майбутнього країни, особливо щодо її безпеки, засвідчили той факт, що вони не можуть вважатися такими, що унеможливають збройну агресію з боку Російської Федерації.

На Раду Безпеки ООН покладається основна відповідальність за підтримку міжнародного миру та безпеки відповідно до ст. 24 Статуту ООН. Однак розширення поняття «безпека», поява широкого спектру нових загроз і викликів, низька ефективність роботи Ради Безпеки ООН та інших органів ООН викликали необхідність регіональних організацій вжити заходів, спрямованих на запобігання й врегулювання міжнародних та внутрішніх конфліктів, а також мирного врегулювання суперечок і утвердження довіри та безпеки. Ситуація в Україні привернула увагу міжнародної спільноти у січні 2014 р. [3, с. 130]. Однак лише у вересні перші кроки до її врегулювання були здійснені шляхом укладення Мінської угоди (протоколу) від 5 вересня 2014 р. Цим Протоколом було погоджено припинення вогню та ініційовано політичний процес для

вирішення кризи. Міжнародний комітет Червоного Хреста та Міжнародної амністії доповідає про кризу в Україні як війну та міжнародний військовий конфлікт відповідно [11]. У той же час жодна із залучених сторін офіційно не визнає існування військового конфлікту у термінах «війна» та «окупація». З огляду на таку невизначеність тлумачення, стає очевидним, що конфлікт в Україні може розглядатися як своєрідний показник для оцінки діяльності й ефективності міжнародних організацій у сфері запобігання, затримання і врегулювання міжнародних та внутрішніх конфліктів.

Аналіз досліджень і публікацій. Як зазначають численні експерти та дослідники, невизначеність у правовій ідентифікації прямого збройного конфлікту підтверджує надзвичайну ситуацію в європейській безпековій системі в цілому, спричиняючи зміни її основних стандартів. Зокрема, серед дослідників в Україні та за кордоном проблема висвітлення міжнародного контексту російсько-української війни стає особливо актуальною. Особливо значущими для аналізу цієї проблематики є праці П. Мансура, Г. Гофмана, С. Ривза, Ю. Климчук, В. Горбуліна, В. Ливинського, В. Ліпкан, Є. Магди, Ю. Радковець, В. Власюк, А. Демидова [2]. А. Грубінко говорить про надзвичайну ситуацію в європейській системі безпеки у ситуації російсько-українського зіткнення [6]. Значення російсько-української сутички для європейської системи безпеки також піднімалося А. Ермолаєвим, В. Ливинським, О. Литвиненком, О. Семенюком. Проте необхідно зазначити, що ця тематика потребує

подальших спеціальних досліджень у зв'язку із постійним загостренням російсько-українського конфлікту та цілеспрямованим порушенням низки міжнародних договорів з боку РФ [7].

Мета дослідження – висвітлити діяльність міжнародних (європейських) організацій щодо вирішення російсько-українського конфлікту; розкрити особливості правової природи, механізмів колективної безпеки та наслідків застосування міжнародними організаціями заходів примусу й тиску на країну-агресора, а також здійснити оцінку такого застосування. Внаслідок гібридного характеру російсько-української війни та участі великої кількості регіональних європейських та євроатлантичних організацій, вважаємо за необхідне дати оцінку їхньої участі й впливу на запобігання подальшій ескаляції та врегулювання конфлікту в Україні.

Виклад основного матеріалу. Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) доклала багато зусиль щодо спостереження та врегулювання різних аспектів конфлікту. ОБСЄ призначила спеціального посланника в Україні (28.02.2014), який неодноразово відвідував нашу державу. Він провів двосторонні переговори із залученими сторонами, створив національну програму діалогу, місію військових спостерігачів (05.-12.03.2014), місію з оцінки прав людини у співпраці з Верховним комісаром ОБСЄ з питань національних меншин, місію спостереження за президентськими виборами та Спеціальну моніторингову місію для України (рішення Постійної ради ОБСЄ від 21.3.2014 № 1117) [8]. Окрім цього, ОБСЄ також організувала військові перевірочні візити у рамках Віденського документа 2011 р. та закликала сторони до консультацій і співпраці щодо посиленої військової діяльності згідно зі вище зазначеним документом. Посадові особи ОБСЄ, включаючи Верховного комісара з питань національних меншин, представника з питань свободи засобів масової інформації та координатора проектів ОБСЄ, дислокуються в Україні. Генеральний секретар ОБСЄ Л. Заньєр встановив контакт з усіма зацікавленими сторонами і закликав врегулювати конфлікт. ОБСЄ разом із Росією та Україною є членом Тристоронньої контактної групи щодо України [9, с. 12].

Слід зазначити, що врегулювання конфлікту в Україні було включено до порядку денного щорічної конференції з перегляду безпеки ОБСЄ, яка відбулась 24 червня 2014 р. Ця конференція послужила платформою для встановлення діалогу між сторонами. Постійна рада ОБСЄ прийняла Декларацію щодо катастрофи малазійського рейсу MH17 в Україні, в якій закликала розслідувати причини трагедії, а також спонукала сторони до перемир'я та припинення вогню на сході України [12]. ОБСЄ відіграла важливу роль у моніторингу ситуації в цілому, наприклад, Спеціальна моніторингова місія зобов'язана звітувати щодня про стан справ на Сході. Моніторинг ОБСЄ визнаний надійним джерелом інформації [14]. Це зіграло і продовжує відігравати важливу роль у врегулюванні конфлікту. Спеціальна місія ОБСЄ названа в

Женевській декларації від 17.04.2014 р. ключовим фактором деескалації конфлікту [13]. Мінська угода від 5 вересня 2014 р. стосується лише однієї організації – ОБСЄ – та прямо дає право контролювати й перевіряти як припинення вогню, так і українсько-російський кордон (п. 2, 4). Відтоді Спостережна місія ОБСЄ на російських пунктах пропуску Гуково та Донецьк щотижня оновлювала інформацію про передачу людей, транспортних засобів та зброї з обох боків кордону.

Іншою ключовою організацією із моніторингу дотримання та гарантії прав людини в Європі є Рада Європи, яка у питаннях російсько-української війни демонструє набагато вужчий підхід, аніж ОБСЄ [4]. 23 січня 2014 р. Рада ухвалила резолюцію, в якій зазначила проблеми дотримання демократичних стандартів і прав людини в Україні, та запровадила санкції щодо низки українських чиновників. У свою чергу, Парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЄ) засудила застосування Росією сили у Криму, окупацію території півострова, а також загрозу застосування насильства на південному сході [8]. ПАРЄ не визнала результатів референдуму в Криму, заявивши, що російська діяльність викликає загрозу безпеці та стабільності в Європі, і засудила російські закиди щодо порушення прав національних меншин у Криму, натомість наголосивши на порушенні Росією суверенітету та територіальної цілісності України.

Рада Європи також висловила підтримку унітарного статусу України (Заява Генерального секретаря від 30.04.2014). Останнє твердження, однак, не є однозначним з точки зору міжнародно-правових норм. Відповідно до Декларації 1970 р. «Про засади міжнародного права щодо дружніх відносин та співробітництва між державами» і відповідно до Статуту ООН, кожна держава має право вибирати свою політичну систему так само, як люди мають право вибору її політичного статусу. Тому право приймати рішення про унітарний чи федеральний статус України покладається лише на Україну та її народ [3].

Підхід Європейського Союзу (ЄС) в оцінці російської агресії та заходах щодо розв'язання конфлікту був подібним до реакції Ради Європи. ЄС припинив переговори з Росією щодо візових питань та заявив про готовність призупинити участь Росії у G8 до остаточного врегулювання конфлікту в Україні (Заява глав держав та урядів від 6.03.2014) [9, с. 13]. ЄС також не визнає результати референдуму в Криму (Заява Верховного представника з питань закордонних справ та політики безпеки від 12.05.2014) і засуджує приєднання Криму до Росії, наголосивши на погіршенні ситуації щодо дотримання прав людини в Криму після анексії. Посилаючись на підтримку територіальної цілісності України, ЄС забороняв ввезення до ЄС товарів з Криму та Севастополя без українських сертифікатів (Висновки Європейської Ради від 27.06.2014). Європейський Союз увів санкції проти ряду українських чиновників та організацій за присвоєння

державних коштів та порушення прав людини, а також рекомендував державам, які не є членами Європейського Союзу, застосовувати ті самі санкції (Декларація від 07.07.2014 р.) [10].

Важливим кроком було те, що ЄС запропонував Україні фінансову допомогу (Заява глав держав та урядів від 6.3.2014), створив групу підтримки України при Європейській Комісії та підписав Угоду про асоціацію з Україною, яка, зокрема, включає положення про співпрацю у сфері безпеки (Заголовок III) та прав людини (ст. 14) [8]. Примітно, що ані Угода про асоціацію, ані співпраця, передбачена в її рамках, ані фінансова допомога не зумовлені врегулюванням конфлікту або дотриманням прав людини чи норм міжнародного гуманітарного права. На відміну від Ради Європи, Європейський Союз вжив певних кроків для встановлення контактів між сторонами конфлікту. Він вітав, підтримував та фінансував діяльність ОБСЄ щодо врегулювання конфлікту та брав участь у Женевських переговорах між Росією та Україною від 17.04.2014 р., в результаті яких було підписано Декларацію про врегулювання конфлікту [10].

У рамках висвітлення реакції міжнародної спільноти на воєнну агресію Росії, варто наголосити на тому, що ситуація в Україні неодноразово аналізувалася керівництвом Організації Північно-атлантичного договору (НАТО). Альянс відкрито засуджував порушення міжнародного права, скоєні Росією, закликав останню дотримуватися своїх міжнародних зобов'язань, вступив у переговори з Україною та обговорював можливі шляхи врегулювання цього питання. Рада НАТО висловила свою підтримку Україні, а Генеральний секретар НАТО А. Ф. Расмуссен робив неодноразові заяви щодо українського конфлікту, в яких обстоював відверто проукраїнську позицію, суворо засуджуючи анексію Криму Росією, в'їзд російського конвою на територію України, висловив солідарність з Україною та засудив ескалацію військової агресії Росії проти України (Заява від 29.08.2014) [9]. Він також оголосив, що в даний час Росія веде війну з Україною, а російські війська й танки атакують Україну, та закликав негайно розібратися в міжнародних розслідуваннях падіння рейсу MH17 малайзійських авіаліній [12]. Слід окремо зазначити, що НАТО розглядало можливість застосування в Україні військових заходів проти Російської Федерації, але все ж обмежилося декларативним несхваленням діяльності Росії (Заява міністрів закордонних справ НАТО від 01.04.2014).

Висновки. Не зважаючи на неодноразово критикований «м'який» підхід та відсутність будь-якого механізму примусового виконання покладених на Росію зобов'язань, ОБСЄ демонструвала неупереджене ставлення щодо України. Організація контролювала і враховувала усі аспекти конфлікту, докладала усіх можливих зусиль для врегулювання та послаблення конфлікту. Це зіграло і продовжує відігравати вирішальну роль у системі колективної

безпеки в Європі. Разом із цим, Рада Європи та Європейський Союз діяли досить нерівномірно (враховуючи неоднозначне рішення щодо повернення Росії до ПАРЄ 25 червня 2019 р.). Ці організації розглядають конфлікт виключно як внутрішню справу між Росією та Україною та прагнуть його врегулювати, здійснюючи незначний тиск на Росію та надаючи Україні фінансову допомогу [7]. Інші аспекти конфлікту, а також інші факти здебільшого ігноруються. Такий підхід навряд чи може допомогти пришвидшити врегулювання конфлікту на користь України.

НАТО – єдина організація з розвинутою військовою структурою, що здатна контролювати ситуацію, закликає до врегулювання конфлікту та дотримання міжнародного права, але все ж утримується від прямого втручання у російсько-українську війну, виправдовуючи такі кроки тим, що участь у військовій діяльності призведе до посилення та інтернаціоналізації конфлікту [9, с. 14].

Ситуація в Україні дає наочну ілюстрацію неадекватності та низької ефективності існуючої системи колективної безпеки. Через це і держави, і міжнародні організації потрапляють у політизовану гру, в якій кожен актор маніпулює термінологією добровільно, посилається на «високі» цінності, щоб виправдати свою діяльність і звинувачує опонента чи опонентів у порушенні безперервної дії норм міжнародного публічного права. Ситуація погіршується тим, що деякі міжнародні організації застосовують подвійні стандарти і зосереджуються насамперед на пошукові «винного», а не на самому вирішенні конфлікту [5]. Все це відбувається без будь-якої реальної спроби врегулювати вже існуючий конфлікт. З іншого боку, конфлікт може загостритись лише тоді, коли міжнародні організації уживають певних заходів із застосуванням подвійних стандартів або коли готовність вказати на «винуватця» переважає над необхідністю врегулювання конфлікту.

Отже, існує чітка потреба в посиленні верховенства права, особливо у сфері забезпечення міжнародного миру та безпеки на всіх рівнях. Міжнародні організації, в силу свого колективного характеру, повинні припинити використовувати подвійні стандарти, натомість демонструвати неупередженість і прагнення до законності та врегулювання конфліктів. Ситуація в Україні також наочно демонструє недостатність механізмів співпраці між країною, що потерпає від зовнішньої агресії, та європейськими організаціями. Таким чином, існує потреба у розробці механізмів координації діяльності міжнародних організацій з Україною та поглибленні двосторонньої співпраці в порядку нагальності з огляду на надзвичайний стан воєнних дій. Така координація допомогла б скоротити період, необхідний для впровадження будь-яких дій щодо запобігання, стримування та врегулювання конфліктів.

1. Безпекова політика в Україні в контексті формування системи колективної безпеки в Європі. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/421/>

2. Генштаб: на Сході України загинув 1541 військовий. URL: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/26877443.html>

3. Євтушенко І. В. Роль та місце міжнародних організацій у врегулюванні збройного конфлікту на південному сході України (нормативно-правовий аспект). *Кримінальне право та кримінологія; оперативно-розшукова діяльність*. 2015. 124-132. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/55264/54905>

4. Єдині звіти про кримінальні правопорушення за 2013, 2014 рр. та I півріччя 2015 р. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>.

5. Микитишин О. Мінськ-2: політико-правовий присмак неефективності. URL: <http://iac.org.ua/minsk-2-politiko-pravoviy-prismakneefektivnosti/>

6. ОБСЄ: сучасні виклики та перспективи розвитку: аналітична доповідь / А. В. Єрмолаєв, К. А. Кононенко, О. О. Резнікова та ін. К.: Національний інститут стратегічних досліджень. 2013. 52.

7. Секунданти війни на Донбасі. П'ять претензій до ОБСЄ. URL: http://espresso.tv/article/2016/03/15/sekundanty_viy_nu_na_donbasi_pyat_pytan_do_obsye

8. Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні. URL: <http://www.osce.org/uk/ukraine-smm>.

9. Толстов С. Діяльність міжнародних організацій в Україні: загальні тенденції та орієнтири. *Віче*. 2015. № 4. 11-14.

10. Яку роль відіграють західні організації у врегулювання конфлікту на Донбасі. URL: <http://ukr.segodnya.ua/politi-cs/pnews/kakuyu-rol-igrayutzapadnye-organizacii-v-uregulirovanii-konflikta-na-donba-sse-589728.html>

11. Death toll in eastern Ukraine crosses 6,000, Zeid says, as UN releases new report. URL: <http://www.un.org.ua/en/information-centre/news/1963>

12. Declaration on the Tragic Crash of the Malaysia Airlines Flight MH17 in Ukraine, OSCE Permanent Council PC.DOC/2/14, 18.07.2014. URL: <http://www.osce.org>

13. Geneva Declaration on Ukraine, 17.4.2014. URL: <http://www.news-mail.by>

14. Report on the Human Rights Situation in Ukraine, 15.5.2014. URL: <http://www.ohchr.org>

References

1. Bezpekova polityka v Ukraini v konteksti formuvannia systemy kolektyvnoi bezpeky v Yevropi [Security policy in Ukraine in the context of the formation of a collective security system in Europe]. 2018. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/421/> (in Ukrainian).

2. Henshtab: na skhodi Ukrainy zahynuv 1541 viiskoviy [General Staff: 1541 soldiers were killed in the east of Ukraine]. 2015. URL: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/26877443.html> (in Ukrainian).

3. Ievtushenko I. V. (2015). Rol ta mistse mizhnarodnykh orhanizatsii u vrehuliuванні zbroinoho konfliktu na pivdennomu skhodi Ukrainy (normatyvno-pravovyi aspekt) [The role and place of international organizations in the settlement of the armed conflict in the south-east of Ukraine (regulatory aspect)] In *Kryminalne pravo ta kryminolohiia; operativno-rozshukova diialnist*. [Criminal law and criminology; operative-search activity]. Pp. 124-132. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/55264/54905> (in Ukrainian).

4. Yedyni zvyty pro kryminalni pravoporushennia za 2013, 2014 rr. ta I pivrichchia 2015 r. [Uniform criminal reports for 2013, 2014 and the first half of 2015]. (2015). URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html> (in Ukrainian).

5. Mykytyshyn O. (2018). Minsk-2: polityko-pravovyi prysmak neefektyvnosti. [Minsk-2: political and legal flavour of non-effectivity]. URL: <http://iac.org.ua/minsk-2-politiko-pravoviy-prismakneefektivnosti/> (in Ukrainian).

6. Yermolaiev A. V., Kononenko K. A., Reznikova O. O. ta in. (2013). OBSle: suchasni vyklyky ta perspektyvy rozvytku : analitychna dopovid. [OSCE: Current Challenges and Development Prospects: An Analytical Report]. Kyiv : Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. 52 pp. (in Ukrainian).

7. Sekundanty viiny na Donbasi. Piat pretenziv do OBSle. [Seconds of war in Donbass. Five OSCE Claims]. 2016. URL: http://espresso.tv/article/2016/03/15/sekundanty_viy_nu_na_donbasi_pyat_pytan_do_obsye (in Ukrainian).

8. Spetsialna monitorynhova misiia OBSle v Ukraini. [OSCE Special Monitoring Mission in Ukraine]. 2017. URL: <http://www.osce.org/uk/ukraine-smm> (in Ukrainian).

9. Tolstov S. (2015). Diialnist mizhnarodnykh orhanizatsii v Ukraini: zahalni tendentsii ta orientyry [Activities of international organizations in Ukraine: general trends and benchmarks]. *Viche*. No. 4. 11-14 (in Ukrainian).

10. Iaku rol vidihraiut zakhidni orhanizatsii u vrehuliuвання konfliktu na Donbasi. [What role do Western organizations play in resolving the Donbas conflict?]. URL: <http://ukr.segodnya.ua/politi-cs/pnews/kakuyu-rol-igrayutzapadnye-organizacii-v-uregulirovanii-konflikta-na-donba-sse-589728.html> (in Ukrainian).

11. Death toll in eastern Ukraine crosses 6,000, Zeid says, as UN releases new report. URL: <http://www.un.org.ua/en/information-centre/news/1963>

12. Declaration on the Tragic Crash of the Malaysia Airlines Flight MH17 in Ukraine, OSCE Permanent Council PC.DOC/2/14, 18.07.2014. (2014). URL: <http://www.osce.org>

13. Geneva Declaration on Ukraine, 17.4.2014. (2014). URL: <http://www.news-mail.by>

14. Report on the Human Rights Situation in Ukraine, 15.5.2014. (2014). URL: <http://www.ohchr.org>